

www.prforeningen.org

Nordisk biblioteksvecka

Kura skymning - "Kärlek till Norden"

Idékatalog 2008

Inledning och allmänna upplysningar

Årets tema är **"Kärlek till Norden"**

2008 skall vi fokusera på den nordiska befolkningens förhållande till Norden. Ett förhållande som är präglad av ömsesidig kärlek och respekt länderna emellan.

Det är få platser på jorden som är så fredligt som i Norden och där folk umgås som om de vore som, en enda stor familj. Reser en person från Norden omkring i Afrika och möter en finne är det som om man möter grannen hemifrån. De skandinaviska språken och delvis också vår historia har vi gemensamt. Skärper man sig förstår man varandra utan att behöva engelskan. Tar man sig tid och pratar med varandra en stund visar det sig ofta att man har mycket gemensamt

De nordiska länderna är självständiga nationer med en liknande historia. Såsom nordbo på resa i resten av världen talar man med stolthet om Norden som ett område, förklarar olikheterna i ländernas geografi och placering och marknadsför med stor entusiasm hela Norden som ett fantastiskt resmål. Norden är för de nordiska folken det främsta resmålet och färjor kryssar fram och tillbaka i våra nordiska farvatten.

Mumintrollets sommarsång(ur Trollvinter) ger oss en bra beskrivning av nordbornas förhållande till den långa vinter:

*” Ni mörkerdjur som gömmer er och kallas skrymt
och skrott
ni som har tagit solen och gjort allting kallt och grått,
jag är förfärligt ensam, jag är trött i mina ben
och längtar mig fördärvad efter dagens gröna träd,
jag minns min blå veranda och vågen på sjön
och jag vill inte leva i den hemska vita snön!”*

Vårt mörker och vår natur har gett en grogrund till alla våra fantasier om troll
Trollen är en del av vår natur, vårt förhållande till ljus och mörker. Troll i olika skepnader är
bästsäljare hos alla utländska turister.

Nordborna har varit ett hårt arbetande folk genom tiderna och det har hävdats sig väl i olika
idrottsgrenar. Skidsportens vaggå återfinns i Mogedal i Telemark och nordiska
vintersportsgrenar har varit grundläggande för de olympiska vinterspelen.

Vi har en gemensam historia, gemensam kultur och vi förstår de skandinaviska språken. Vi är
många som har ingifta familjemedlemmar, grannar eller vänner som kommer från ett eller
flera nordiska länder. Man kan stå på gatan i Roskilde med en turistkarta i handen och bli
tillfrågad av en hantverkare om man behöver hjälp att hitta rätt, man inleder ett samtal och
snart får man reda på att hans syster bor inte så långt ifrån var man själv bor.

Vi har ju också något så enastående som en gemensam nordisk förening, som arbetar för
nordisk förbrödning och samarbete över gränserna: **Föreningen Norden**. Våra länders
regeringar samarbetar på ministernivå genom Nordiska ministerrådet och våra monarker och
statsöverhuvuden umgås som vänner. Nordiskt samarbete finner ständigt nya vägar till
samarbete.

Något måste det vara som ligger till grund detta: något mer än att länderna har gemensamma
intressen i en orolig värld – Det måste också bero på att vi bryr oss om varandra och har
glädje av varandra som folk.

Kanske kan man säga att vi i Norden har en närhet till varandra som kan kallas

Kärlek

Tema och texter

Tema 2008:

Kärlek till Norden

TEXTER:

Kura gryning

Förskolor: Gudrun Helgadóttir: Sagan om Flumbra

Skolelever:

För de större barnen (10-12 år) finns det för 2008 lika texter för varje land. Man kan också läsa en text som man tycker passar i sammanhanget.. Vårt förslag är att man läser det första kapitlet för vid en samling och sedan läser ett kapitel varje dag

Ann- Helene Laestadius: Sms från Soppero

En varm och romantisk berättelse om en flicka, som söker kärlek - och sin samiska identitet ”

Boken utgör vinnarbidraget i en barnbokstävling ” Att vara ung same idag”.

Boken ingår i svenska Föreningen Nordens paket till sina biblioteksmedlemmar

Ett alterenatib med mängder av berättelser(kan vara svår att få tag i)

Nordsägner.Red av Bengt af Klintberg. Utgiven av Föreningarna Nordens förbund 1981

Även med text och titel på danska , finska, färöiska, isländska, grönländska, norska a och samiskaorta berättelser om troll, häxor nergrävda skatter och digerdöden

Kura skymning:

EEVA KILPI (Finland); Nyskriven text för årets Kura skymning.

Text kan fås via hemsidan.

Årets affischer och vykort

Den grönländska konstnären AKA HÖEG har utformat årets motiv

Motivet kommer att finnas på projektets hemsida och kan laddas ner och kan fritt användas till egna lokala trycksaker.

Det finns inget fält för marknadsföring av egna arrangemang på affischen. Formatet är i A2 och det är fullt möjligt att klistra på ett ark där biblioteket själv skriver sin egen text för att annonsera olika aktiviteter.

Många bibliotek har ramat in tidigare års affischer och använder dem i marknadsföringen av biblioteksveckan

Bibliotek som anmäler sig att delta i biblioteksveckan får affischer och vykort i önskat antal

FÖRFATTARNA OCH KONSTNÄREN

Gudrun Helgadottir

http://www.bokmenntir.is/rithofundur.asp?cat_id=643&author_id=36&lang=8

Eeva Kilpi:

Eeva Kilpi är en av Finlands främsta samtida författare och är en av de finskspråkiga författare, som är mest känd utanför Finland. Hon föddes 1928 i Karelen. Karelen har stor betydelse i hennes rika bokproduktion, som omfattar en mängd romaner, noveller och diktsamlingar.. Hon var 11 år då Sovjetunionen annekterade Karelen och hennes familj tvingades på flykt tillsammans med hundratusentals andra från Karelen. Familjen bosatte sig till slut i Helsingfors.

Eeva Kilpi 'är känd bland annat för sina kärleksdikter och för självbiografiska romaner om kriget och barndomens Karelen. Saknaden har på många sätt styrt hennes liv liksom minne kring den traumatiska flykten från land till land. Med sin feministiska humor och sitt djupa intresse för människor har Kilpi lyckats fascinera läsare i olika åldrar. Hon har kallats

Finlands Marcel Prousts. Hon tilldelades Runebergspriset 1990 och Ferlinpriset 2007.

Anne-Helene Laestadius

är 35 år, född i Kiruna och bosatt i Solna. Hon arbetar som kriminal- och allmänreporter på Stockholm City.

Söl på vidare på google där man hittar många träffar

Aka Höeg

Hon föddes 1947 i Qullisat på Grönland. Aku Höeg studerade bland annat grafik vid konstakademien i Köpenhamn. Hon har påverkat Grönlands konstnärliga miljö och har lyckats att engagera många människor genom sitt utsmykningsarbete. Med sin frodiga talang, hennes många och olika uttryckssätt och sin skaparglädje har hon blivit känd långt utanför Grönland. Hon har utfört flera stora utsmykningsarbeten på offentliga byggnader och kyrkor på Grönland och i Danmark. Både i form av grafik, måleri, skulptur och mosaik.

De olika författarna för skolbarn i varje land kan man finna information om på biblioteken

IDEER

Detta är den sista Kura skymning som finansieras av Nordiska rådet.

Med anledning av detta kan man göra en utställning och tillbakablick på de texterna, författarna och affischerna genom åren :

1997 **Ordet i Norden:** Egil Skallagrimssons saga

1998 **Humor i Norden:** Frans G. Bengtsson: Röde Orm

1999 **Sägner och myter förr och nu:** Kalevala och Bengt af Klintberg: Råttan i pizzan

2000 **Barnet i Norden:** Astrid Lindgrens ” Emil i Lönneberga”

2001 **Ord&toner i Norden:** Carl M. Bellmans: Fjäriln vingad syns på Haga , Benny Andersens: Svantes lykkelige dag och Torbjörn Egner: Pepparkakebakarsången

2002 **Norden har ordet** - Nordiska Rådet 50 år: William Heinesen: De stumma gästerna (ur samlingen Lanerna magica) och Tove Janssons Granen

2003 **Havet och Norde:** Alexander Kielland: Garman &Worse och Anngannguujuk- pojken som blev bortrövd

2004 **Det var en gång i Norden:** H.C. Andersen: Den fula ankungen

1 2005 **På resa i Norden** Selma Lagerlöf: Nils Holgerssons underbara resa(Kapitlet två städer)

2006 **M:ordet i Norden** Arnaldur Indridasson: Kvinna i Grönt, Gunilla Bergström: Är du feg, Alfons Åberg? och Ole Lund Kirkegaard: Robban och de andra polarna

2007 **Kvinnan i Norden.** Astrid Lindgrens ”Pippi Långstrump” går ombord” och Astrid Lindgrens ”Ronja Rövardotter” och Sigrid Undsets:; Kristin Lavransdotter

[OBS Årets och tidigare års affischer kan laddas ner från projektets hemsida.](#)

Kura skymning - IDÉKATALOGEN

Årets idékatalog är uppdelat i olika avsnitt som försöker täcka idéer kring årets tema och Norden

Inledningsvis skriver vi lite om genomförandet av Kura gryning och Kura skymning 10/11.

Aktiviteter - Kura gryning kl. 09.00

Samla barnen i förskolan, i skolan, i klassen och på biblioteken och tänd ett ljus. Berätta kort om att på andra platser i Norden har också barn samlats för att lyssna på texten.

För de yngsta

1. Be gärna en förälder att hjälpa till
2. Tänd levande ljus och släck allt de elektriska. Rädd för brand? Clas Ohlson säljer batteriljus som ser ut precis som levande ljus.
3. Läs Gudrun Helgadottirs Flumbra
4. Servera trollgröt (havregrynsgröt) och trolldryck (saft)
5. Tillverka figurer av trolldeg
6. Låt barnen teckna troll
7. Dekorera med nordiska flaggor
8. Se om ni kan hitta trollaffischer t.ex. John Bauer
9. Sjung gärna tillsammans "När trollmor har lagt...eller a.
10. Rim och ramsor
11. Berätta för barnen lite om Norden, ta fram faktaböcker om de nordiska länderna och låt barnen berätta om vad de vet om Norden
12. Ha Norden som tema i undervisningen under veckan
13. Gör en utställning med böcker om Norden och låt barnen låna
14. Biblioteket kan göra utställning om troll (det finns många som samlar på troll). Låt barn och vuxna tillverka troll (gärna stora) som kan ställas ut
15. Använd stenar, frigolit mm och gör trollhus. Sätt på en dörr och skriv trollets namn t.ex. Trollsson, Trollmander och lägg in snarkningar på en CD som placeras under (trollen sover som bekant under dagen)

Se vidare under Troll

De äldre barnen

Man läser första kapitlet - därefter kan man läsa resten av boken under veckan. Vi har valt olika böcker i varje land och man väljer den bok man har lust till. Orsaken till att det är flera olika texter beror på att det är lite barnböcker som är översatta till alla de nordiska språken. Det är viktigt att man läser högt för barnen, inte vilken text man väljer. Böcker om kärlek och förälskelse kan vara bra val. Barne samlas och texten läses upp i skenet av ett stearinljus.

Många av dessa kataloger kan användas år efter år

1. Låt barnen få en stämningsfull stund där högläsningen är det viktigaste samt att de också får något gott att äta (trollkaka, trolldryck etc.)
2. Gör en tävling om Norden: vilken flagga hör till vilket land, vilka huvudstäder hör till vilket land etc.)
3. Prata med barnen om Norden
4. Låt barnen berätta för varandra om sina upplevelser av troll då de var små, skriva berättelser om troll, kärlek och resor i Norden
5. Spela de nordiska nationalsångerna och sjung andra nordiska sånger
6. Nordisk popmusik
7. Kontakta vänskapskommuner och vänskapsklasser
8. Använd blogg och andra kommunikationsmedel
9. Försök att spela upp en CD med jojk och förklara för barnen vad jojk är
10. Tala med barnen om samerna. Deras land, rennäring och deras situation och vad som menas med ursprungsbefolkning.
11. I vilka länder finns det samer? Diskutera och rita på en karta

Aktiviteter: Kura skymning kl 19.00

De tidigare idékatalogerna kan ge inspiration till utställningar och program. Dessa finns på Prforeningens hemsida www.prforeningen.org

På projektets hemsida finns också projektets historia www.bibliotel.org

Målsättningen är att tillsammans få ett trevligt arrangemang med stäning, där högläsningen och Norden står i fokus.

Obligatoriskt

Utställning av nordisk litteratur (lyrik, noveller, romaner och fackböcker)

Glöm inte att dekorera biblioteket med nordiska flaggor året affisch, men även tidigare års affischer (dessa kan du ladda ner på projektets hemsida om du ej sparat dem från tidigare år)

Turistaffischer från hela Norden (kontakta resebyråer) och lägg fram information om Norden (från ambassader, resebyråer,) Föreningen Norden i respektive land har nytt intressant material och böcker till försäljning

Program

Tänd ljuset kl.19.00

Inled med bakgrunden till den nordiska biblioteksveckan (finns på våra hemsidor)

Uppläsning av texten i skenet av ett stearinljus

Varje bibliotek eller organisation bestämmer själva för övriga programpunkter under kvällen.

Avslutning

Släck ljuset!

Olika idéer till arrangemang, föredrag, utställningar och aktiviteter

Nordens historia

Nordens historia har präglats både av krig med varandra och krig mot andra länder och fredlig samexistens. Vår tidiga historia är en historien om gemensamma härtåg mot andra länder eller en gemensam handel mot länder och inbördesstrider. Vikingarna är kanske vår största attraktion för dagens turist, både i våra länder och länder där vi satt våra spår.

Kalmarunionen, och Drottning Margareta skapade ett förenat Norden, om inte fredligt område under en lång period. På 1800-talet hade vi skandinavismen på 1800-talet och från 1900-talet och framåt har varit präglat nordiska samarbete och gemenskap

Idéer

Alf Henriksons bok ”Ända från Vendelkråka. En nordisk antologi” berättar kortfattat om vår gemensamma historia från det allra tidigaste fram till 1900-talet. I denna bok man hitta mängder av uppslag till utställningar och arrangemang.

1) Illustrera med kartor! Hur såg Norden ut?

a) *Vikingatiden*. Hur såg vikingarnas värld ut? Vilka platser var viktiga under vikingatiden? Ribe? Björkö? Hedeby? Miklagård? Holmgård? Vinland?

b) *Kalmarunionen* (1399-1523)

c) *1600-talet*

- och jämför med Norden av idag

2) *Var vikingarna i York?*

I många böcker kan man hitta kartor på olika vägar vikingarna tog sig fram (Visa med pilar vikingarnas handlingsvägar och plundringståg t.ex. till England, Irland, Ryssland, Turkiet och Amerika)

3) **Historiska gestalter**

Presentera kort några historiska gestalter med ett foto och en kort information

Text Nils Dacke, Gustav II Adolf, Karl XII, Tryggve Brattelie, Valdeamar Aterdag, Dronning Margaret (kung byxlös), Olav Haraldsson, Gustaf Mannerheim, Harald Blåtand, Knut den store, U.Kekkonen, Vig´dis Finnbogadóttir, Jón Sigurdsson, N.F Grundtvig, Drottning Kristina eller Snorre Sturalsson.

4) **Tävling**

Gör en tävling kring historiska personer

Vilket land förknippas Gustaf Mannerheim med?

1) Sverige X) Norge 2) Finland

5) **Folkvandringar/ immigration/ emigration**

Nordiska folkvandringar - folk flyttade då som nu (vikingar, Amerika, Brasilien, Australien och Ryssland) Utvandring/invandring från befolkningen på Island tillinvandringen till Norden idag.

6) **Världens äldsta flagga!**

Visste du att Danmark flagga är den äldsta i Norden?(och världen) Häng upp de nordiska flaggorna och in formerna när de kom till och skylta tydligt vilken som kommer från Färöarna, Dverige eller Åland-

7. **Använd citat!**

Skriv av bra citat ur de isländska sagorna och texta på stora affischer. Låt den hänga överallt i biblioteket

8. **Kvinnan i Norden genom tiderna**

Hur var kvinnans ställning under vikingatid och medeltid jämfört med kvinnans ställning idag?

Hur är invandrarkvinnornas situation och möjligheter att delta i vårt samhälle?

Många uppslag till en utställning eller ett debattprogram på biblioteket.!

9) **Norden i världshistorien**

På vilket sätt har Norden bidragit -positivt och negativt- till världshistorien?

Upptäcktsresanden, forskning, handel, sjöfart, fredsarbete och vikingar?

10) **Klosterväsendet i Norden**

Vilken betydelse har klosterväsendet haft i de nordiska länderna och dess folk? Föredrag och utställningar

11 **Visa böckerna!**

Skylda med böcker kring historia. Självklart både fackl- och skönlitteratur För att få verkligen uppmärksamhet ställ ut föremål med ”historisk anknytning

12. Ointressanta böcker?

Ställ ut två bord och på ett bord står det en skylt med ”Intressant ur Nordens historia” och på andra bordet ”Ointressant om nordens historia” Lägga ut böcker på respektive bord och uppmana låntagarna att låna och placera böcker på respektive bord.

13 Jubileer

1905 skedde unionsupplösningen Norge - Sverige och under 2009 var det 200 år sedan Sverige och Finland gick olika vägar. Kommer rätt uppmärksamma s mycket i Finland och Sverige

14. Samerna

Samernas historia

15. Program

a) Debattkväll ; På vilket sätt har Norden bidragit till världshistorien?

b) Den isländska sagan Hämta citat och berättelser från olika samlingar

NORDENS NATUR

Vi reser till Island och badar i varma källor och ser och luktar gejsar och svavelluktande jordskorpor med nyligen framsprungna lava. Vi reser till Finland och upplever friden i de djupa furuskogarna, de tusende insjöarna och de vita björkstammarna. Vi reser till Danmark för att bada i Västerhavet, går på dansk krog och besöker kongens Köpenhamn och Tivoli, de många konstmuseerna med Louisiana i spetsen. Vi upptäcker Gotland med rosornas Visby innanför ringmuren och fantastiska kalkstensformationer längs kusten, på Bornholm skall vi äta varmt m rökt böckling, i Torshavn upplever vi närheten till havet och märker av fisknäringen. I Norge kör man över de höga bergen genom hårnålskurvor som kan knäcka de flesta, gröna dalar där folk bor högt upp på bergssidorna och några av världens vackraste fjordar. I Sverige upplever vi soldattorp, majestätiska Stockholm med sin underbara skärgård, historiska platser som Vadstena slott och långt upp i norr praktfulla Kiruna. Grönland frestar oss med sin vackra östkust, is nog att äventyrlusten vaknar så att man tar en långtur på skidor, totalt annorlunda bebyggelse och kultur. Vackra Mariehamn på Åland har en spännande arkitektur som står mellan den svenska och den finska och skärgården är otrolig när man kommer med båt. Finland, Norge och Sverige har Nordkalotten som gemensamt område för den samiska urbefolkningen. Naturen i detta område är helt speciell. Vi reser för att få uppleva den norrdiska naturen.

I Norden upplever man de stora variationerna från nästan påträngande områden med enorma skogar till nästan ingen vegetation alls. På Svalbard bör man sätta sig ned för att se det lilla som växer i trots frosten: små färgrika blommor som visar sig under den korta sommaren och som stått modell för färgsättningen av bebyggelsen.

Norden var aldrig en del av Romarriket. Så långt norrut kom de aldrig. Föreställningarna om området uppe i norr var många Ultima Thulr, det mystiska Norden, Apollons vistelsort under vinterhalvåret. Området, där människorna levde - människor sp, levde på den andra sidan an nordanvindens fjäll. Här i norr har våra föregångare levt i tusentals år

Vi har hittat spår av dem i form av hållristningar och bostadsgrunder. Stora geografisk men få människor – en gård här och en där. Det var, och det är, stora avstånd mellan människorna, men då som nu samlades folk vid fester och marknader. Havet har varit den stora landsvägen i

Norden. Havet förenade Norden och man uppfattade Färöarna och Island som nära. Det tog mycket längre tid att färdas över fjället än havet.

Gemensamt har vi den nordiska sommaren och den nordiska vintern, ljusets skiftningar från den mörka vintern till den ljusa sommaren. I delar av våra länder skiner solen dygnet runt på sommaren eller så är det mörkt och solen syns inte alls.

Norrskan på himlen över Finmarksvidda kan inte beskrivas - det måste upplevas! Vi har samma ljusfest kring jul där tomtar är mer framträdande än änglar. Vår tro är den samman, och alla vet att troll leker i solen.

KÄRLEK TILL NORDEN

I Norden lever många i - med och av naturen

Vi har gemensamt de skiftande årstiderna - lju och mörker

Idéer:

- 1) Människornas förhållande till naturen - människor som lever av, med och i naturen
- 2) Ljus och mörker- årstiderna
- 3) Nordens årstider i litteraturen (romaner, noveller och poesi)
- 4) Naturen speglad i musiken
- 5) Naturen i arkitekturen
- 6) Fototävlingar - den bästa, den trevligast, en speciella naturfotografier
- 7) Nordens geografi
- 8) Resa i Norden (se på idéer i "Avgång biblioteket" på Pr-foreningens hemsida)
- 9) Naturen i Norden
- 10) Hitta och ställ ut material, som beskriver årstidernas skiftningar i den nordiska litteraturen, lyriken, musiken mm
- 11) Kontakta turist- och resebyråer, Föreningen Norden, ambassader och fråga efter affischer och broschyrer från alla nordiska länder
- 12) Naturskildringar i den nordiska litteraturen och musiken (Utställning)
- 13) Föredrag om nordiska troll. Finns det troll utanför Norden?
- 14) Dagis, förskolor och skolklasser kan göra ett besök i skogen under ledning av pers
- 15) Hemma igen talar man vidare om naturen i Norden, som är så olik.
- 16) "Överraskningspåse": gör en bokpåse med böcker i anknytning till Norden. Klistra igen påsen så att låntagaren ej vet vilka böcker det är- stor överraskning!
- 17) Gör en bokutställning om alla små öar i Norden (Ven , Aerö, Röst Åland, de lite större (Bornholm, Öland, , Gotland, Lofoten, Svalbard) och de stora öarna (Färöarna, Grönland, Island) Både skön- och facklitteratur.
- 18) Biblioteket skyltar med DVD - och videofilmer om Norden och / eller med anknytning till Norden (också spelfilmer)
- 19) Gör en utställning med nordiska frimärken med naturmotiv.
Kontakta posten, frimarkssamlare och föreningar
- 20) Nordisk viskväll med visor kring naturen
- 21) Låt låntagarna visa upp sina mest originella vykort med nordiska naturscenerier.
- 22) Fokusera kring nordisk reslitteratur och annan nordisk litteratur om natur, kultur, sevärdheter etc
- 23) Spela nordisk musik på biblioteket och i skolorna under hela veckan. Spela de stora nordiska klassikerna, men också visor, popgrupper och enskilda sångare.
- 24) Hur reser vi i Norden i dag? Bjud in (en lokal) resebyrå, som kan informera om olika resmål . föredrag eller ett informationsbord.

- 25) Bjud in representanter för föreningen Norden och låt dem berätta om kommunens alla vänorter.
- 26) Att resa, rundresor och upplevelser i dagens Norden:
 Resa med båt; Hurtigrutten i Nordnorge
 Resa med tåg: Luleå till Narvik, inlandsbana mellan Mora och Gällivare
 Skidtur på Grönland
 Snöskoter på Svalbard
 Kanalresor t.ex, Göta kanal
- 27) ” Min äventyrliga resa i Norden”. Bjud in personer som kan berätta om denna resa/dessa resor
- 28) Berömda resenärer i Norden- gör en utställning
- 29) Föreslå barn att de skriver och illustrerar sina egna berättelser kring temat ”Om en resa i ett nordiskt land!”
- 30) Gör en utställning om de platser som ingår i Världsarvet
 t. ex. Röros i Norge
 Jellinge i Danmark
 Rami i Finland
 Tingvellit i Island
 Visby i Sverige
 Litteraturtips:
Litteraturtips:
 Leif Anker: Världsarv i Norden(Vår nordiske verdensarv)
 Leif Anker: Världsarv i Sverige
 Marita Jonsson: Visby världsarv
- 31) Upptäcktsfärd och äventyr i skogen (t.ex för dagis och förskolor), där man har högläsning i naturen
- 32 Gör överraskningspaket med resehandböcker om Norden. Vet man inte vart man skall resa på semestern ;Tag chansen och läs våra restips!
- 33)Gör olika stationer på biblioteket med boksurror, bord, bokhyllor och smala böcker om varje land eller stad - ”Hållplats Station Danmark2 och samla som sagt allt om Danmark skönlitteratur, sagor, kokböcker, musik kartor och musik. Ropa ut stationerna eller hållplatserna över högtalaren eller högtalare: Det är klart för ombordstigning SK456 till Helsingfors gate 35 är då lika med t.ex. musikavdelningen. Tåg till Kiruna går om fem minuter från plattform 4 (bokutställning vid tidskrifterna) o.s.v.
- 34) Utställning om souvenirer (dalahästar, Den lille havsfrun, Hardangerbroderi, skrin med snäckor, vikingar m.m.)
- 35)Frågetävlingar för barn och vuxna om berömda djur i litteraturen. Olika förslag kan ni hitta på PR-föreningens hemsida www.prforeningen.org
- 36) Smultronställen i Norden” -. Låntagarnas favoritplatser i Norden (Hänga upp ark eller en stot nordisk karta där folk kan markera sitt smultronställe och varför de valt detta)
- 37) Föredrag o m Norden i dag: Kultur och natur, sociala förhållanden, ekonomi

Nordens folk, politik och samhälle

Folk har flyttat mellan de olika nordiska länderna. Island är befolkat huvudsakligen från Skandinavien. Finnarna har bosätta sig vid kusten i norr eller i skogarna i Sverige och Norge. Delar av södra Sverige har varit danskt och de svenska gränsområden mot Norge har varit norskt. Norge var under lång tid danskt och svenskt styre under lång tid. Finland

var svenskt och Island danskt. För samerna fanns inga gränser i norr. Nordens nya landsmän kommer från hela världen och många har flytt från krig, förtryck och regimer där man förföljs för sina åsikter. De möter Nordens länder, ett samhälle där som är byggt på demokrati och gemenskap och solidaritet. Ett samhälle där den enskilda individen, kvinna som man, har lagliga rättigheter och trygghet när det gäller ex religionsfrihet, rättsväsende, yttrandefrihet och sociala förmåner, men där också den enskilda har förpliktelser att delta i uppbyggandet av samhället. De nordiska länderna bygger sin utveckling på kunskap. Det är skolplikt och gratis skolgång för alla barn i 12-13 år och förskolor är en viktig del av barnas uppfostran och barns sociala utveckling.

Folket i Norden är ett folk och samhörigheten i Norden är speciell.

Idéer

1. Viktigt att markera att de nordiska länderna är fria demokratier som lever i fredlig samexistens
2. Bjud in till diskussioner och föredrag i Norden och vår demokratisyn, som, vi tar som en självklarhet
3. Vad menar vi med demokrati? Är det något speciellt med de nordiska länderna och deras syn på demokratin? Hur skall vi ta vara på den tanken och det nordiska samarbetet?
4. Ställ upp "speakers corner" i biblioteket där alla kan prata fritt om olika ämnen som, nordisk demokrati, frihet i Norden, hur det är att leva i Norden och liknande
5. Sätt fokus på folkbildningstanken. I Norden har folkbildningen alltid varit stark
6. Utställning om talteknik, om att hålla ett möte och styra ett möte, sitta sp, ordförande osv
7. Bjud in Föreningen Norden till att berätta om alla sina projekt(utställning, informationsföredrag) Kontakta Föreningen Norden lokalt
8. Nordisk diplomati/ ambassadörssamarbete (exempel: Berlin-ambassaden)
9. Fördomar om folk i Norden
10. Historier om varandra
11. Politiskt - det nordiska välfärdssamhället är ett resultat av ländernas forna fattigdom.
12. Demokrati
13. Jobbet och arbetsmarknaden i Norden
14. Resandefolket i Norden (romerna)
15. Vad händer i Norden? - är den nordiska tanken död?
16. Det nya Norden med invandrarnas kultur
17. Mångkulturssamhället - fördelar och nackdelar
18. Nya och gamla nordbo och invandrarna
19. Utvandringen från Norden till Amerika och deras tankar när de tänkte tillbaka på Norden, brevväxling, och upplevelser, sant och osant
20. Närdemokrati i kommunen, jämför med andra - gärna vänskapskommunerna
21. De nordiska kungafamiljerna. Älska eller hata?
22. Försök att få människor i olika åldersgrupper tala om sin barndom: vad gjorde barnen innan TV:n?, under kriget eller på det glada 50-talet? (Detta arrangemang kan Föreningen Norden anordna)
23. Samhället värderingar genom tiderna. Vad var viktigt för Olle Andersson på 50-talet och vad är viktigt för Ibrahim idag?
24. Vem är det som beslutar i varje land i dag, är det allmänna val, intressegrupper ,

- religiösa grupper?
25. Sveriges kar sedan 2000 följande officiella minoritetsspråk; finska, samiska (samtliga dialekter),
Meänkieli (tornedalsfinska) , romani och jiddisch, sven svenska teckenspråket har status som speciellt minoritetsspråk. Presentera minoritetsspråken. Det behövs!
  26. Diskutera vad som menas med ursprungsbefolkning. I Norden finns samer och inuiter på Grönland.
  27. Hur är ursprungsbefolkningens situation i dagens Norden?

Den nordiska kulturen

Vi reser till Legoland och Mumindalen, Mårbacka och Rungstedlund, Nidarosdomen och Olavinlinna Vi reser för att besöka nordens konstmuseer, med Louisiana i spetsen. Norden har spännande nya museer för samtida konst och vi besöker museer för design och konsthantverk. Vi reser för att beskåda arkitektur i världsklass- med Aalvar Aalto i spetsen. Vi söker nordisk kultur och nordiska rötter.

I Norden spelar naturen stor roll i våra konsttraditioner och historia antingen det handlar om konsthantverk eller konst. Se bara vilken stor betydelse naturen har i samernas kultur. Att använda sig av trä är gemensamt som byggnadsmaterial till hus, men också som bränsle för att hålla sig varm. Sten och murbruk används världen över. I många av de nordiska länderna är ländernas träslag och bergarter väsentligt olika i byggnadsstil, utsmyckningar, skulptur och hantverk..

Den nordiska konsten har genom tiderna har följt sammutveckling , men också gått helt egna riktningar: bildkonsten, författare, musiker och filmskapare . Deras insatser har blivit en del av det nordiska kulturarvet. Våra konstnärer har influerats av världen utanför Norden, men har också gett inspiration till övriga delar av världen.

Det är bara att nämna Skagenmålarna eller enskilda konstnärer som Edvard Munch, Carl Larsson, Akseli Gallen - Kallela, Prins Eugen eller Vilhelm Hammershøi. Helene Schjerfbeck's barndomsporträtt är något man blir berörd av.

Våra stora kompositörer som Edvard Grieg, Hugo Alfvén, Jean Sibelius och Carl Nielsen, men också musiker från sin samtid i världsförmat, Carl Michael Bellman, Cornelis Vreeswijk, Kim Larsen, Björk och Abba, för att nämna några, har sjungit sig in i våra hjärtan. Vi älskar att höra Jussi Björling och Kirsten Flagstad sjunga. Vi sjunger vaggvisor för våra barn och en av de mest kända är Evert Taubes "Byssan lull". Den åländska sången " Vem kan segla förutan vind" känner vi alla till.

Benny Andersson är kanske mest känd som medlem i ABBA , men i annan musiktradition finns hans folkmusikinspelningar, med bland andra Orsa spelmän. långt mer centralt. Nordiska jazzmusiker är ett naturligt val för amerikanska jazzmusiker på turné i Europa och unga, nordiska jazzmusiker har blivit berömda i USA, Norden har många musikutövare i världsförmat inom de flesta musikgenrer, något som kanske kan bero på ländernas satsning på musikundervisningen i skolan.

I skolan har de flesta läst skådespel av Ibsen och Strindberg. Karin Boye och Edith Södergran ger oförglömliga möten med lyriken för ungdomar i hela Norden, Benny Andersen, Tove Jansson, Astrid Lindgren och Piet Hein har skapat universum som vi ständigt söker oss tillbaka till, Vi skrattar åt Arto Paasilinnas böcker - för de är så "finska", men också så

nordiska i sin humor. Torbjörn Egners djurvärld i barnboken om Hakkebakkeskogen, men den är mer än en barnbok- den är filosofi för vuxna. De nordiska barnboksförfattarna med Astrid Lindgren i spetsen, har tagit barnen på allvar och skrivit barnlitteratur som läses av barn över hela jorden. Och efter varje världsberömd barnboksförfattare har kommit en mängd nya, unga barnboksförfattare, som skriver barnlitteratur för barn 2008.

Den nordiska filmen är i världssammanhang intressant och alla har mer eller mindre gått i Bergmans fotspår. Det har gjorts . och det görs, anmärkningsvärd mycket bra nordisk film- spelfilm, kortfilm och dokumentärfilm- av kreativa filmskapare av båda könen.

Nordiska arkitekter har lämnat spår efter sig Det samma gäller nordiskt design. Och detta görs även idag. Unga kreativa

Konstnärer fortsätter arbetet och sätter Norden på kartan.

Nordens ungdomen reser till Roskilde för att uppleva all musik, sover i tält och hittar nya vänner, I de nordiska länderna visas konstutställningar av nordiska konstnärer - om och om igen

Det har varit och är olika samarbetsformer inom konst- och kulturområdet i Norden. Slår man upp i ett lexikon hittar man många av dessa. Några fungerar fortfarande, andra har upphört med sin verksamhet. Flera av dessa samarbetsformer har initierats av Nordiska Rådet, efter att det grundades 1952. Orsaken till att de olika organisationerna har sett dagens ljus har varit att man haft samma intresse i de nordiska länderna av att främja samarbetet mellan länderna och att lära sig av varandras erfarenheter.

Norden har vi en kulturell egenart i likhet med andra länder och områdena i världen som har sin, men motivationen i Norden har varit att man i samarbete skall stärka och utveckla sin egenart,

De nordiska ländernas radiostationer ligger på en mycket hög kvalitetsnivå och nordiska radiokanaler vinner ständigt priser, något som också våra TV-stationer gjort r med sina produktioner .Det är bara att nämna den danska serien ”Matador”, som älskas av oss alla. Några av framgångarna lam möjligtvis tillskrivas våra demokratisyn och den enskilda människans möjligheter.

IDEER

1. Nordiska sångprogram
2. Nordisk musik (gärna olika genrer)
3. Vad händer med Norden- är den nordiska tanken död?
4. Gemensamma frågor i Norden- klimatet, internationella frågor, konflikter i världen och flyktingfrågan, handel
5. Ordna en trevlig kväll med mat och dryck (Matkultur i Norden) och då det närmar sig jul och nordiska jultraditioner kan det vara naturligt med julmat.
6. Boklotteri (böcker om Norden- Kontakta Föreningen Norden)
7. Utställning av olika media om olika nordiska kultur- och konstuttryck. Det ö
Är nästan obegränsade möjligheter
8. Olika sidor av nordisk kultur och konst – för och emot
9. Invandrarkultur- vad finns i din egen kommun?
10. Musik i Norden- Spela nordisk musik i biblioteket(folkmusik, jojk, Klassiskt, opera, jazz, pop, samtidsmusik etc) Samarbeta med musikskolan eller lokala utövare.

11. Nordiska konstnärer i och utanför Norden
12. Design i Norden
13. Film i Norden, samarbeta med någon biograf i din kommun eller visa filmer på biblioteket av speciella, nordiska filmer .
14. Arkitekter och arkitektur i Norden. Nordisk byggnadstradition
15. Nordiska folkdräkter,
16. Nordisk design och sportkläder
17. Balett och dans i Norden
18. Folkmusik, folkdans och traditioner kring olika sånglekar
19. Graffiti i Norden
20. Nordisk båtbyggertradition
21. Kyrkobyggandet och traditioner i Norden
22. Idrottstraditioner i Norden
23. Kulturtraditioner hos urinnevånarna i Norden : inuiter och samerna
24. Vinteridrotten o Norden – arenorna, sportgrenar, deltagande i OS
25. Sommaridrotten i Norden
26. Samiskt hantverk

Nordiska troll

TROLL

Kring dessa väsen finns mycket att göra:

1. .Låt barnen komma till biblioteket klädda som troll
2. Låt barnen rita olika troll
3. Låt barnen göra trollandskap
4. Låt barnen tillverka troll av garn, stenar, pinnat mm
5. Berätta om folktron kring troll
6. Gör en utställning som berättar vad de är för några: Näcken, troll, vättar, alfer, älvor, feer, tomtar med flera
7. Lagg t.ex. föremål som glittrar, halsband, ”guldföremål” m i en låda/kista och berätta att detta kommer från trollens skatt. Låt barnen fantisera kring detta.
8. Bygg upp trollgrotta med hjälp av pinnar och filter(ev. tält) och ha sagostund)
9. Dekorera taket med hjälp av trollsvansar, som görs av garn

Populär trollsång i Sverige:

Trollmors vaggvisa

När trollmor har lagt sina elva små troll
och bundit fast dem i svansen.
Då sjunger hon sakta för elva små trollen
de vackraste ord hon känner
Ho aj, aj ,aj ,aj buff
Ho aj, aj, aj, aj buff
Ho aj, aj, aj, aj, buff, buff
Ho aj, aj, aj, aj buff

Besök google: TrollMoon

Presentation av troll i Skandinavien med betoning på konst och folktro

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Troll> här kan ni läsa om olika typer av troll

<http://runeberg.org/jbauer/> här kan ni se John Bauers skildringar av troll

<http://runeberg.org/troll1/> Troll och människor av Selma Lagerlöf

http://sv.wikipedia.org/wiki/Bland_tomtar_och_troll Klasisk bokserie som getts ut varje jul i Sverige sedan 1907 och där svenska författare och konstnärer medverkat

PÅ SVENSKA:

Litteraturtips

På biblioteket finns många böcker om troll att välja bland. Här ett litet urval

Bland tomtar och troll 1907 –

Borg, Inga: Böckerna om Plupp

Jansson, Tove; Böckerna om Mumintrollen

John Bauers sagovärld

Lagerlöf, Selma: Bortbytingen

Lagerlöf, Selma: Troll och människor

Lidberg, Rolf: Mitt liv som troll med flera böcker

Swahn, J-Ö: Troll. Deras liv, land och leverne, Stockholm 1984

FOLKTRO

Klintberg, Bengt af: Svenska trollformler, Stockholm 1965

Palmenfelt, Ulf: Di sma undar jordi. Traditioner om underjordiska väsen på Gotland. Visby; 1982

Schön, Ebbe: Troll, Stockholm 1997

Schön, Ebbe: Älvor, troll och talande träd. Folkstro om svensk natur. Stockholm, 2000

Schön, Ebbe: Troll och människa, Stockholm 1999

Schön, Ebbe: svensk folktro A-ö, Stockholm, 1980

Talleru, Bente; När man talar om trollen, Stockholm, 1997

Toplium Christer: Skrock, Stockholm, 1992:

KONSTNÄRER

John Bauer

Svensk konstnär som illustrerade berättelser och kon som med motiv från den trollvärlden, Finns en mängd böcker t.ex. Om John Bauer och hans värld

TH.Kittelsen

Kittelsen, Th. Odd Hölaas: Troll i Norge som TH.Kittelsen såg dem, Oslo 1962

NORDISKT

Nordsägner.Red av Bengt af Klintberg.Utgiven av Föreningarna Nordens förbund

Även med text och titel på danska, finska, färöiska, isländska, grönländska, norska och samiska

Korta berättelser om troll, häxor nergrävda skatter och digerdöden

DVD, VIDEO och FILM

Den populära adventskalendern TROLLTIDER

Finns filmer om MUMINTROLLEN

TROLLDEG

Breindahl, B.: trolldeg från början, Västerås: ICA 1999
Falk, E.; Gör något roligt av trolldeg, Sundbyberg: Semic. 1997
Grisewold, S.; Trolldeg och modellera, Malmö: Richter, 1999
Neal, M.: Nytt med trolldeg, Malmö: Richter, 1991
Porteus, B.; Trolldeg med 100 dekorationer och figurer, Stockholm: Forum, 1994

Böcker på danska:

Lebech, M.: Danske folkesegnm Köpenhavn: Foreningen Fremtiden, 1965
Moe, B.: Louis Moe og hans kunst. Hagerups Forlag, 1949y
Stilling, H.: Adskilligt om trolde. Kph. Lindhardt og Ringhof, 1994
Stolling, Nisser og trolde, Kbh: Gyldedal, 1997
Hilbek, B.: Fabeldyr og sagnfolk, Kbh: Gyldendal, 1979

Böcker på norska:

Bergh, R.; Tro og trolldom. Fplkenminne fra Porsanger. Oslo, Universtietsforlaget , 1968.
Helde, E.: Huldra og annen trollskap: Folketri i tida-. Oslo: Aschehpug, 1971
Ingulstad, F.: Troll-Detr norske trollets forskrekkeligelige liv og leverne. Oslo: Gyldendahl, 1993-
Mathiesen, R.: Norske troll, Oslo: Grøndahl Dreyer, 1994
Mathiesen, R-: Norske troll. Den sanne historoen. Oslo: Grøndahl Dreyer, 1994
Sivertseb, B.: For noen troll. Andersen and Butenschön, 2000
Valebrokk, E.: Trollpakk og andre vetter Oslo: Boksenter, 1995

ISLAND

Pilkiongton, B.: Islandske trolde. Gad 2000
Text på isländska, danska och engelska

PR_foreningen for nordiske biblioteker önskar deltagarna i iden Nordiska biblioteksveckan 2008 en trevlig vecka i nordisk gemenskap

Björn Lindwall, Anne.-Marie Marstrand Live Gulsrud, Hölmkell Hreinsson och Päiv Almgren